

ESÉLYEGYENLŐSÉGI TERV

A BERZSENYI DÁNIEL KÖNYVTÁR ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROGRAMJÁNAK ÁTTEKINTÉSE ÉS AJÁNLÁSOK A 2014-2020. ÉVI STRATÉGIAI TERVHEZ

Bevezetés

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló **1998. évi XXVI. törvény**¹ a fogyatékossgal élő személyt megillető jogok tárgyalása során négy területet emel ki, amelyek az Alkotmányban megfogalmazott alapjogok sokaságát lefedik. Ez a négy terület a következő:

- az akadálymentes és biztonságos környezethez való jog,
- a közérdekű információkhoz, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés joga,
- **a fogyatékossgal élő személyt az információs társadalmi szolgáltatások igénybevételekor is megilleti az információs esélyegyenlőség,**
- a megfelelő támogatószolgálat igénybevételéhez való jog.

E mellett a törvény a mindennapi élet öt területét nevezi meg, mint az esélyegyenlősítés során fontos területet. Ezek a törvény általi sorrendben a következők:

- egészségügy
- oktatás és képzés
- foglalkoztatás
- lakóhely
- kultúra, sport.

Az **egyenlő bánásmódról szóló 2003. évi CXXV. törvény**² megalkotása során a jogalkotónak a célja az volt, hogy egységes fogalomhasználat, valamint megfelelő és hatékony jogvédelmi és eljárási rend alakuljon ki erre a területre.

Ajánlás a fogyatékossgal élő könyvtárhasználók könyvtári ellátásának javítására.
(Készült a Könyvtárfejlesztési stratégia 2008-2013, Portál program részeként)³

Az egyenlő esélyű könyvtári ellátás érdekében megvalósítandó célok

Megfelelő eszközök és dokumentumok biztosítása:

- a fizikai hozzáférés és/vagy távoli elérés biztosítása,
- a tartalmi, intellektuális hozzáférés biztosítása,
- az alternatív formátumú és speciális tartalmú dokumentumok, adatbázisok biztosítása a gyűjteményekben, a mindenki számára garantált érzékelés és értelmezés érdekében,
- speciális eszközök megléte a speciális információhordozókon tárolt tartalom megjelenítéséhez,

¹ 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról

² 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

³ Oktatási és Kulturális Közlöny, 2009. 21. sz. (VII. 28.) 3058-3062. p.

- speciális, az egyes fogyatékoságok sajátosságaihoz igazított szolgáltatások nyújtása a könyvtár falain belül és kívül.

Megfelelő személyi feltételek biztosítása:

- a könyvtári személyzet elfogadó magatartása,
- megfelelő szakmai felkészültsége,
- társadalmi környezetére gyakorolt kisugárzó hatása.

A fogyatékosággal élők könyvtári dokumentumokhoz való hozzáférését segíti a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 41. § (1) bekezdésében foglalt szabály, amely szerint a műveknek fogyatékos személyek fogyatékoságukkal közvetlenül összefüggő igényeinek kielégítését szolgáló felhasználása a szabad felhasználás körébe tartozik.

Az egyenlő esélyű könyvtári ellátás érdekében megvalósítandó célok kulcsterületei

Fizikai akadálymentesítés:

- a könyvtári épület és környezetének fizikai akadálymentesítése,
- a fizikai akadályok elháríthatatlansága vagy a fogyatékosággal élő személyek mobilitási korlátozottsága esetén az információhoz és a dokumentumokhoz való online hozzáférés biztosítása,
- a virtuális hozzáférés érdekében a honlapok akadálymentesítése.

Intellektuális akadálymentesítés a tartalmi hozzáférés érdekében:

- a könyvtár használatát segítő információk elérhetővé tétele a fogyatékosággal élők számára (akadálymentes honlapok, tájékoztatók),
- alternatív formátumú és speciális tartalmú dokumentumok (“ugyanaz – másképp”, pl. hangoskönyv, Braille nyomtatású könyv, könnyen érthető nyelv) beszerzése és szolgáltatása rendszerelvű ellátás létrehozásával,
- a folyamatosan és gyakran igényelt dokumentumokat/információkat mindenütt a helyi állomány részeként, nyomtatott, hangzó és/vagy digitalizált formában kell biztosítani,
- az eseti vagy különleges igények kielégítését szolgáló dokumentumokat /információkat – nyomtatott, hangzó és/vagy digitalizált formában – az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer, valamint a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer keretében kell biztosítani.

Speciális eszközellátottság biztosítása, a tartalmi hozzáférés érdekében:

- a nyilvános könyvtárakban biztosított legyen az a speciális alapeszköz- és informatikai eszközállomány, mely lehetővé teszi az eredeti dokumentumokhoz/információkhoz való hozzáférést (pl. felolvasó szoftver),
- legyen néhány referenciakönyvtár, ahol ezek az eszközök működés közben megtekinthetők, tanulmányozhatók. “Morális akadálymentesítés” az egyenlő esélyű hozzáférés érdekében:
- a könyvtár és a könyvtárosok együttműködési készsége minden lehetséges partnerrel a feladat megvalósítása érdekében,

- a feladat ellátásához szükséges létszám, munkaidő és minőségi munkavégzés biztosítása a könyvtárban,
- könyvtárosok megfelelő szakmai felkészítése az alap- és továbbképzésben,
- a könyvtár belső és külső kommunikációjának részévé válik az egyenlő esélyű hozzáférés iránti elkötelezettség.

A szombathelyi Berzsenyi Dániel Megyei és Városi Könyvtár gyakorlata

1. Előzmények

A Berzsenyi Dániel Könyvtár többféle támogató szolgáltatást működtetett jogelődjével közös 120 éves története során. Az első világháború idején a szombathelyi kórházban ápolott katonáknak juttattak el olvasnivalót, a két világháború között vidéki olvasóiknak postán küldték el az igényelt könyveket. Megszervezték a házhozszállítást, e célból kerékpárt is beszerettek. 1945 után azonban hosszú ideig nem jutott figyelem a hátránnyal élőkre. 1979-ben éledt újra a házi kölcsönzés szolgáltatása, amely az azóta eltelt 25 évben folyamatosan működött. Idős koruk vagy betegség miatt házhoz-ágyhoz kötött emberek ellátását jelenleg három olvasószolgálatos munkatárs végzi⁴. Vakok és csökkentlátók részére megjelenésük óta vásárolunk és szolgáltatunk hangoskönyveket. Munkatársaink a 80-as években biblioterápiás foglalkozások közreműködői voltak a Megyei Kórház Ideg- és Elmeosztályának foglalkoztatójában.⁵ Befogadtuk a hajléktalanokat⁶, segítő szolgáltatásokat indítottunk munkanélküliek részére, deviáns fiatalokkal foglalkoztunk. 2003-ban elkészült könyvtárunk esélyegyenlőségi terve⁷.

2. A könyvtár esélyegyenlőségi programjának kialakítása

Bár a gyűjtemény és a szolgáltatások alkalmasak voltak a használók széleskörű igényeinek kielégítésére, a tervezés időszakában feltérképeztük a célcsoportok minőségi ellátását segítő pályázatokat. Különböző támogatásokkal (Fogyatékosok Esélye Közalapítvány 2, NKA Könyvtári Kollégium 2, NKÖM: A könyvtár nem csak a látóké, TÁMOP) bővült

⁴ Nagy Éva: Idősek könyvtári ellátása házi kölcsönzéssel. A szombathelyi Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtárban 1979-től folyó szolgáltatás tapasztalatai. In: A könyvtár szociális funkciója. Bp. OSZK KMK, 1995. p. 70-75.

⁵ Pallósiné Toldi Márta: Könyvtárosok biblioterápiás szerepben. A BDMK munkatársainak irodalmi foglalkozásai (1983-tól) a Megyei Kórház pszichiátriai osztályán, Szombathelyen. In: Könyvtáros, 1986. 5. sz. p. 282-285.

⁶ Bóday Pál Péter: Hajléktalanok a könyvtárban. Nagy Éva, a szombathelyi Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese nyilatkozik a hajléktalanok könyvtári ellátásáról. Helyi tapasztalatokról is. In: Magyar hírlap. 1995. nov. 4. Ahogy tetszik mell. p. 13.

⁷ Nagy Éva: A szombathelyi Berzsenyi Dániel Könyvtár Esélyegyenlőségi programja In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2005. 2. sz. p. 7-12.

hangoskönyv gyűjteményünk, irodalmi és zenei cd állományunk, kölcsönözhető cd-lejátszókat vásároltunk, nagyítók és öregbetűs könyvek segítik a csökkentlátókat. A zeneműtárban számítógépet használhatnak felolvasó programmal a gyengénlátók. TIOP pályázat segítségével előadótermünkben indukciós hurok és erősítő került beépítésre.

A korai pályázatokhoz (2003-2004) feltérképeztük a célcsoport nagyságát a megyében és a városban. A program kivitelezésében már támaszkodhattunk ezekre az adatokra.

A kapcsolatra kész feleknek együttműködési megállapodást ajánlottunk fel, amelyben egységesen szerepeltek a következők:

- A könyvtárat önállóan használó fogyatékkal élő személyek részére ingyenes beiratkozást teszünk lehetővé.
- A szervezet vagy intézmény jogosult a csoportos kölcsönzésre.
- Ingyenes alapfokú számítógépezői vagy Internet használói tanfolyamon vehetnek részt (ezt kiterjesztettük a tisztségviselőkre és az intézmények munkatársaira is).
- Előadótermünket térítésmentesen engedjük át kulturális rendezvényeik, megbeszélések, termék- és eszközbemutatók céljára.

Ezekon kívül speciálisan az adott szervezethez tartozók könyvtárhasználatát segítő kedvezmények is bekerültek a megállapodásokba.

A könyvtár minden partnertől azt kérte, hogy véleményezzék és támogassák a program célkitűzéseinek megvalósítását segítő pályázatait.

Az együttműködés írásba foglalására került sor a MVGYOSZ Vas Megyei Szervezetével, a Mozgássérültek Vas Megyei Egyesületével, a Siketek és Nagyothallók Vas Megyei Szervezetével, a Fogyatékosok Támogató Szolgálatával és a Fogyatékkal Élők Napközi Otthonával, valamint a Misszió Közhasznú Egyesülettel (daganatos betegeket támogatnak).

Nem dokumentált, de élő a kapcsolat a város szociális intézményeivel az általuk támogatott emberek könyvtári segítésére a Pálos Károly Szociális Szolgáltató Központ és Gyermejkölési Szolgálattal, a város nyugdíjas klubjaival, időseket és fogyatékosokat gondozó szociális otthonokkal.

A 2003 végén elindított programunk sok eredményre lehet büszke. Megszerveztük a csoportos könyvtárlátogatásokat, segítjük az egyéni használatot (pl. hangos könyvtári kalauzzal), személyre szóló szolgáltatásokat dolgoztunk ki. A nyugdíjasokkal foglalkozó munkatársunk kihelyezett, PP bemutatóval színesített könyvtárbemutatókat, könyv- és egyéb dokumentumismertetést, ünnepi alkalmakra előadásokat tartott klubokban, szociális otthonokban.

3. Szolgáltatások

A személyes könyvtárlátogatásokon túl olyan szolgáltatásokat is igénybe vehetnek a megszólított közösségek tagjai, amelyekhez nem kell felkeresniük az intézményt. A pályázatok támogatásával jelentősen bővítettük hangoskönyv- és cd gyűjteményünket.

Ezekről hangos, tematikus ajánló katalógust készítettek a zeneműtár munkatársai az egyik pályázaton nyert összegből vásárolt stúdió berendezés segítségével. Könyvtárismertetőinket nyugdíjasok és siketek számára feliratos cd-n sokszorosítottuk. Meghallgatható könyvtári kalauzunk is. Használatukkal a nehezen kimozduló emberek is tájékozódhatnak és választhatnak az ajánlott dokumentumokból. A segítők, a családtagok vagy a házi kölcsönzést végzők így sokkal könnyebben láthatják el őket. A házi kölcsönzés keretében a hajléktalanok átmeneti otthona, szociális és egészségügyi intézmények lakói is hozzájutnak olvasnivalóhoz, igény esetén munkatársaink önkéntes munkában felolvasást is vállalnak.

Számos, kifejezetten a célcsoportoknak szervezett rendezvényt kínáltunk fel és valósítottunk meg az elmúlt évek során, különösen közkedveltek a rejtvényfejtő versenyek a nyugdíjas klubok lakói számára, a hangszerbemutatók, zenés programok a látássérülteknek. A Siketek és Nagyothallók Vas Megyei Szervezete rendszeresen intézményünkben tartja közgyűléseit, így többen is megismerkedhettek könyvtárunk szolgáltatásaival. Egyik munkatársunk jelbeszéd tanfolyamot végez. Az egyik fiókkönyvtárunkban Könyvbarát klub működik időskorúak részvételével és szívesen látogatják nyugdíjasok a központi könyvtár Olvasóköreit is.

A Holnap Háza

A Holnap Házával 2011 februárjától állunk kapcsolatban⁸. A lakóotthon megvalósulását az 1997-ben létrejött „Esőemberke Alapítvány” kezdeményezte, ahol több területen nagyfokú önállósággal rendelkező autista, illetve értelmi sérült személyt és fokozottabb törődést, segítséget igénylő lakót egyaránt fogadnak. Az érintett szülők – autizmussal foglalkozó szakemberek támogatásával – szerették volna biztosítani gyermekeik fejlesztését, speciális segítségét az iskolai tanulmányok után is. Így válhatott valóra 2008 decemberében a 10 felnőtt számára ápoló-gondozó ellátást biztosító, bentlakásos lakóotthon. A lakók számára könyveket, dvd-eket, zenei cd-eket kölcsönzünk. A könyvtárból kapott filmeket mozi délután keretén belül közösen nézik, a zenei cd-k a zenés-táncos programok hangulatát emelik. A könyveket általában egyéni kérésekre válogatjuk, így azokat mindenki a saját lakrészébe viheti. A paletta nagyon színes: a mesekönyvtől, az állatos képeskönyvekig, az orvostudománnyal foglalkozóktól a számítástechnikai szakkönyvekig minden megtalálható. A Holnap Háza esetében a havonta egyszeri kölcsönzést választottuk. A lakók előzetesen adják le kéréseiket, amelyet az egyik, számítástechnikában jártas lakó gyűjt össze, és küldi el e-mail-ben könyvtárunknak.

A 14 éven aluli fogyatékkal és/vagy hátránnyal élőket képző és támogató intézményekkel (iskola, családsegítő) a korábban is jól működő kapcsolat élénkítése volt a feladat. Egyik pályázatunkat roma fiatalok részére készítettük, amelynek keretében olvasmánynépszerűsítő

⁸ Nagy Marianna Zsuzsanna: A Holnap Háza. In: A Vas megyei könyvtárak értesítője, 2011. 3 sz. p. 10-12.

foglalkozásokat és versmondó versenyt szerveztünk. A versenyre az év végén került sor, ahol színvonalas előadásban cigányzene hangzott el és valamennyi szereplő ajándékban részesült. Nagy öröm számunkra, hogy a családokat is sikerült könyvtárlátogatásra és közreműködésre invitálnunk.

Kamaszoknak önismereti foglalkozásokat tartottunk a gyermekkönyvtárban és három fiókkönyvtárban. Integrált gyermekfoglalkozásokat szerveztünk az az Aranyhíd Nevelési-Oktatási Integrációs Központban segítségével.

Valamennyi szolgáltatásunk nyitott, házi kölcsönzésre folyamatosan fogadunk el jelentkezéseket és különböző intézmények segítségével próbáljuk felkutatni a rászorulókat.

4. A társadalmi befogadás segítése

Könyvtárunk több olyan programnak is részese a fentiekben bemutatottakon túl, ami elősegítheti a fogyatékkal élők társadalmi elfogadását, ami Magyarországon sajnálatosan még nem általános.

„A kisebbségbe kényszerülő csoportok helyzetének kezelése a társadalom működésének minőségét tükrözi vissza. Azok az emberek, akik maradandó biológiai hátrányaik alapján korlátozott lehetőségekkel élik mindennapjaikat, akiket a makro- és mikrokörnyezet nem hatékonyan és nem elégséges mértékben támogat céljaik elérésében, fokozatosan kiszorulnak a nagyobb közösséget alkotó egészségesek köréből. Az egyéni boldogulást megalapozó képzettség, munkavállalás számukra nem evidencia. Az önállóság, egyéni boldogulás lehetősége rendkívül szűkített. Mennél inkább a társadalom perifériájára szorulnak, annál nagyobb társadalmi támogatás szükséges az integrálásukhoz.”⁹

A Berzsenyi Dániel Könyvtár a fentiekben bemutatott, személyre, ill. csoportoknak szóló szolgáltatásain túl a társadalmi integráció, a minél tökéletesebb elfogadás segítésére iskoláskorúak számára (általános iskola felső tagozata, ill. középiskolások) kidolgozott egy foglalkozást amelynek sikere még számunkra is meglepetés volt.

Fedezzük fel a zörejek, hangok, zenék világát látássérült olvasóink „szemüvegén” keresztül!¹⁰

Célcsoport: Középiskolás-, esetenként általános iskolás osztályok

Időtartam: A pedagógusok kéréséhez igazodva: 45 – 90 perc

Helyszín: A Berzsenyi Dániel Könyvtár egész területe, nagobbbrészt a Zenemű- és médiatár

⁹ Závoti Józsefné: A fogyatékkal élők társadalmi integrációja a képzés, a foglalkoztatás és a rehabilitáció összehangolásával a hazai viszonyok és az európai uniós elvárások függvényében. Doktori értekezés.2009. p. 17. http://www.nyime.hu/fileadmin/dokumentumok/ktk/Kepzes_doktori/2010/2010_ZavotiJozsefn_e_d.pdf

¹⁰ Nagy Marianna Zsuzsanna munkája

Cél: Speciális „szemüvegen keresztül” (bekötött szemmel) bemutatni a fogyatékkal élők könyvtári ellátását, különös tekintettel a vak és gyengénlátó olvasóinkra. A nem látó emberek mindennapi nehézségeinek megtapasztalása. A segítségadás technikai és emberi lehetőségeinek megismerése. Az osztályközösség összekovácsolása a közös élmények hatására: hatékonyabb együttműködés, mélyülő csapatszellem. Az egyes diák személyiségére ható pozitív hozadék: elfogadás-elfogadtatás, önismeret, kiegyensúlyozottság, realisabb önértékelés, önbizalom, érzelmi feltöltődés.

A program rövid leírása:

A vállalkozó kedvű diákok (egymást váltva, ki meddig bírja) bekötött szemmel ismerkedhetnek meg könyvtárunkkal, az általunk készített hangos könyvtárismertető – és természetesen társaik – segítségével juthatnak el részlegünkbe. Itt – szintén csak tapintásukra és hallásukra hagyatkozva – találkozhatnak a hagyományos hanghordozókon (hangkazetta, cd, hanglemez) kívül a hangkazettán, cd-n, Mp3 formátumban is kölcsönözhető hangoskönyvekkel és a speciálisan gyengénlátók számára készített öregbetűs könyvekkel. Letesztelhetik vakbarát számítógépünket, megismerkedhetnek a vakbarát internetes oldalakkal és kipróbálhatják azokat a cd lejátszókat is, amiket a fogyatékkal élő olvasóinknak kölcsönzünk. A látogatást hétköznapi zörejek-, gép- és állathangok-, irodalmi-, könnyű- és komolyzenei részletek felismerésével zárjuk.

A csoportok közül néhány többször is visszatért, hogy újra kipróbálja, átélje a kiszolgáltatottság és a segítségnyújtás élményét.

Könyvtárunk szoros kapcsolatot ápol a Vas Megyei Szakosított Szociális Intézettel és a Boza Gáborné Alapítvánnyal. Mindkettő vak és gyengénlátó felnőtteket ápol és segít. Az Alapítvány évente több alkalommal szervez kulturális programokat, amelyek intézményünkben kerülnek megrendezésre, kollégáink aktív közreműködésével. Ebben az évben kiállításnak adtunk helyet, részt vettünk pályázatok értékelésében, könyvet mutattunk be.

5. A fogyatékkal élők könyvtári ellátásának stratégiai terve 2014-2020.

A Berzsenyi Dániel Könyvtár vezetője, Pallósiné dr. Toldi Márta PhD 2007-ben készítette el vezetői programjához kapcsolódóan az intézmény stratégiai tervét az országos könyvtári stratégiához igazodva 2008-2013. közötti időszakra, melyet 2011-ben felülvizsgált.

A 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó stratégiai tervezés előkészítéséhez új SWOT és PEST elemzést készítettem, valamint az összehasonlító teljesítménymutatókat számítottam, amelyek alapul szolgálhatnak az országos stratégia elkészülte és iránymutatása alapján a közgyűjtemény saját tervének elkészítéséhez.

A stratégiai tervhez kiegészítésként a **fogyatékkal élők könyvtári ellátásához** SWOT analízist és ennek alapján tervet készítettem az **Ajánlás a fogyatékkal élő könyvtárhasználók könyvtári ellátásának javítására c.** dokumentum és könyvtárunk gyakorlata alapján.

SWOT analízis

erősségek	gyengeségek	veszély	lehetőség
A könyvtári épület akadálymentes	Hiányoznak a teljes akadálymentességhez: mobil erősítők, piktogramok, fényjelzések, vezető sávok, felolvasógép, Braille nyomtató	A gyorsan változó technológia miatt elavult lesz a meglévő technika	Szponzori és pályázati támogatások felkutatása a kisebb eszközök cseréjéhez
A virtuális hozzáférés érdekében a könyvtár honlapja akadálymentes	A honlapcsalád többi tagja nem akadálymentes	A fontos információk nem elérhetők a gyengénlátó vagy vak használók számára	Az akadálymentesítés kiteljesítése a teljes honlapcsaládra
Gazdag hangoskönyv gyűjtemény, kölcsönözhető lehallgató eszközök	Braille nyomtatású könyv, könnyen érthető nyelven írott könyv nem található az állományban, kevés az öregbetűs kiadvány	Nem tud megfelelni az igénylők elvárásainak	Braille nyomtatású könyv, könnyen érthető nyelv) beszerzése és szolgáltatása, ill. eszköz kölcsönzése a hangoskönyvekhez
A munkatársak képzettségi összetétele megfelelő, továbbképzésük folyamatos	Az érzelmileg megterhelő folyamatos kapcsolattartást csak néhány munkatárs vállalja	A költségvetési megszorítások veszélyeztetik a humán erőforrást	Képzések segítségével erősíteni a képességeket
A rendezvények és élményt adó programok, szervesen beépültek kínálatunkba	Nem sikerül elérni minden olyan személyt, aki érdeklődhetne speciális programjaink iránt		A szervezetek segítségét fokozottabban kell igénybe venni
Jó a kapcsolat a fogyatékos emberek szervezeteivel		A fogyatékos embereket összefogó szervezetek belső konfliktusai	A változó vezetéssel is gyors kapcsolatfelvétel
A megbízható és szolgálatkész házi kölcsönzéssel bizalom alakult ki az intézménnyel kapcsolatban	A nem könyvtárhasználó közönséget nehezen aktivizáljuk	Csökkenő igénybevétel	A meglévő kisközösségek erősítése

Könyvtárfejlesztési stratégiai célok fogyatékkal élők ellátása érdekében 2014-2020

Jövőkép

A könyvtár saját gyűjteményére és szolgáltatásaira alapozva keresi és fejleszti azokat az együttműködési formákat, amelyek segíthetik a fogyatékkal élők magas minőségű könyvtári ellátását. Esélyegyenlőségi programja, használó-képzési tevékenysége kulturális esélyegyenlőséget kínál. Élményfunkciót teljesítő programjaival népszerűsíti az intézményt, a gyűjteményt, az irodalmat, a művészeteket és a tudományt. Közösségi színtérként és információs központként a társadalmi integrációt segíti.

Átfogó cél

E jövőkép megvalósítása érdekében:

- A fogyatékkal élők minőségi szolgáltatáshoz jutása érdekében fejlesztéseket hajtunk végre a központi könyvtárban és a fiókhálózatban akadálymentesítés kiegészítése, ill. teljes akadálymentesítés céljából.
- Munkatársaink szervezett továbbképzésével biztosítjuk a felhasználandó ismeretek korszerűsítését és készségeik, kompetenciák fejlesztését.
- Megőrizzük szolgáltatási gyakorlatunkat, melynek során azok is hozzájuthatnak az információkhoz és dokumentumokhoz, akik személyesen nem tudják felkeresni a könyvtárat.

Célok

- Technológiai megoldásokkal és tartalomfejlesztéssel lehetőség szerint emelni az épülettől és a nyitvatartási időtől független akadálymentes hozzáférést, az otthonukat elhagyni nem tudó használók számára is teljes tájékozódási alkalmat nyújtani.
- A fogyatékkal élők szervezetei által kezdeményezett, valamint saját programokkal hozzájárulni körükben az olvasáskultúra, a digitális írástudás fejlesztéséhez.
- Hatókörünkben a társadalmi integrációt segíteni közösségi szolgáltatásokkal.
- A gyűjtemény és a könyvtárhasználatot folyamatos népszerűsíteni a fogyatékkal élők és az őket támogató intézmények és szervezetek körében
- Rendszeres elégedettség- és igényvizsgálatokat beépíteni a gyakorlatba.

Kiemelt stratégiai célok és a megvalósítás területei

1. cél

A Berzsenyi Dániel Könyvtár kiemelt fontosságúnak tekinti a fogyatékkal élők könyvtárhasználatának támogatását

Tudatosan egymásra épülő, átfogó feladat- és feltételrendszer kijelölésével, a könyvtáros szakemberek speciális felkészítésével valósulhat meg.

Megvalósítási területek

- A teljes akadálymentesség kiépítése (mobil erősítők, piktogramok, fényjelzések, vezető sávok, felolvasógép, Braille nyomtató).
- A még nem szolgáltatott dokumentumtípusokat (Braille nyomtatású könyv, könnyen érthető nyelven írott könyv) be kell vonni a kínálatba. A gyűjteményfejlesztés súlypontjait igényvizsgálatokra kell alapozni.
- Az érzelmileg megterhelő folyamatos kapcsolattartáshoz képzések segítségével kell erősíteni a képességeket.
- Jelnyelvi jártasság megszerzése a napi kapcsolattartás érdekében.

2. cél

Az informatikai eszközrendszer fejlődésével bővítjük a központi könyvtárban a fogyatékkal élők számára a hozzáférés lehetőségét

Megvalósítási területek

- A könyvtár használatát segítő információk elérhetővé tétele a fogyatékkal élők számára (a honlapcsalád teljes akadálymentesítése, tájékoztatók készítése).
- Speciális eszközellátottság biztosítása, a tartalmi hozzáférés érdekében (felolvasó szoftver korszerűbbre cserélése, felolvasógép).
- Megőrizzük felhasználó-képzési gyakorlatunkat, melynek során fejlődnek a fogyatékkal élők információkeresési kompetenciái.

3. cél

A Berzsenyi Dániel Könyvtár fontos feladatának tekinti a kisközösségek és az intézetekben élők támogatását a közös kulturális élmények megszerzésének segítségével.

Megvalósítási területek

- Egyéni foglalkozással és csoportos programokkal hozzájárulunk a hátrányos helyzetben élők kulturális élményszerzéséhez.
- A könyvtár belső és külső kommunikációjának részévé válik az egyenlő esélyű hozzáférés iránti elkötelezettség.
- Helybe vitt szolgáltatásokkal lehetővé tesszük az önálló programok szervezését.

A megvalósítás anyagi eszközrendszere

Központi költségvetési támogatás és Szombathely MJV Önkormányzata finanszírozza az összetett funkciórendszernek megfelelő üzemeltetési és személyzeti költségek döntő hányadát. Ezt az összeget a könyvtár saját bevétellel kiegészíti, melynek aránya a költségvetés 10%-a körül reális.

Folytatjuk aktív pályázati tevékenységünket.

Irodalom

Katsányi Sándor: A könyvtár szociális feladatai. In: A könyvtár szociális funkciója. Budapest: OSZK-KMK, p.1995. 5-23.

Bartos Éva: Konceptió a hátrányos helyzetűek könyvtári ellátására. In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2004. 8. sz.10-11.p.

Horváthné Jakubecz Ilona – Salamon Gábor: Érzékszervi fogyatékosok és mozgáskorlátozottak speciális könyvtári ellátása. Eötvös József Főiskola Budapesti Konzultációs Központ. 2006. In: <http://mek.oszk.hu/03600/03685/html/#40>

Nagy Éva: Hajléktalanok, munkanélküliek a hírlapolvasóban. = A Vas Megyei Könyvtárak Értesítője, 1995. 2. sz. 8-10. p.

Payer Barbara: A könyvtárhasználat lehetőségei és tényezői fogyatékos személyek körében. In:<http://ki.oszk.hu/content/konyvtarhasznalat-lehetosegei-es-tenyezoi-fogyatekos-szemelyek-koreben>

Szabóné Horváth Mária: Fiókkönyvtár a közgyűjtemény és a szociális foglalkoztató határmezsgyéjén. In: A könyvtár szociális funkciója. Budapest : OSZK-KMK, 1995. p.129-137.

Készítette: Nagy Éva

Szombathely, 2013. november